

392

novembre 2015 • revista mensual
Any 36è • PVP 3,00 €
edita Fundació Roca i Galès

cooperació

CATALANA

Connexió cooperativa

Les nostres cooperatives: **Eticom - Som Connexió, Sccl.**

Entrevista: **Jordi Via, Comissionat Economia cooperativa, social i solidària.**

ISSN 1133-8415

9 771133 841150

*Referent
Cooperatiu Català en
Prevenció de Riscos
Laborals*

*Nou servei
Vigilància
de la Salut*

*Totes les especialitats
preventives.
A tot Catalunya*

SePrA
servei de prevenció

www.sepra.cat

T. 93 457 41 45
Trinxant 98-100, 08026 Barcelona sepra@sepra.es

Servei de Prevenció Aliè acreditat en totes les especialitats (SP-063-B)

"... Incerteses, dubtes, problemes...?"

LLUITEM PLEGATS!!

· ESPECIALISTES EN COOPERATIVES ·

GABINET JOAN JOSEP GONZÀLEZ, S.L.

- Planificació i Gestió Comptable
- Declaració Impost de Societats
- Estudis Econòmics de Viabilitat i Plantejament de futur
- Control Pressupostari
- Diagnòstic econòmics, financers i de sistemes de control de la Cooperativa
- Assistència de Membres de les Comissions de Vigilància i Junes Rectores
- Consultes sobre problemàtica econòmica, comptable i fiscal

GONZALEZ & CIA AUDITORS
AUDITORES CENSORES JURADOS DE CUENTAS

- Auditores de Comptes Anuals
- Auditories i Revisió dels Comptes
- Projectes de Fusió i Escissió
- Auditoria de Gestió
- Informes especials

Pensem com tu. La feina,... ben feta.

GIRONA 38 1ª · 08010 BARCELONA · Telèfon 93 265 35 05 Fax 93 232 56 13
e-mail: gjjg@gonzalezauditors.com

“un servei jurídic compromès i de qualitat”

 Col·lectiu Ronda
ASSESSORIA JURÍDICA LABORAL ECONÒMICA SOCIAL

Barcelona - Cerdanyola - Granollers
Mataró - Mollet del Vallès - Rubí
despatxos associats:
Girona · Lleida · Tarragona · Tortosa · Vilafranca del P.

www.cronda.coop
crondaweb@cronda.coop

Cooperativisme i economia social

- Assessorament integral a cooperatives, associacions, fundacions i altres entitats d'economia social · Autoocupació i plans d'empresa · Consultoria i auditoria
- Mediació en conflictes societaris

Drets de les persones i els col·lectius

- Dret civil, penal i administratiu · Dret de família · Separacions, divorcis · Danys i perjudicis · Accidents de circulació i de treball
- Arrendaments · Dret fiscal
- Habitatge, urbanisme i medi ambient
- Estrangeria · Violència de gènere

Defensa dels treballadors/es

- Assessorament laboral i Seguretat Social
- Acomiadaments · Reclamacions
- Dret sindical · Regulació d'ocupació
- Negociació col·lectiva · Pensions
- Accidents i prevenció de riscos laborals
- Malalties professionals · Plans de pensions

SUMARI

4 / TORNAVEU

Juan J. Martin, empresari jubilat

5 / EDITORIAL

Connexió cooperativa

6 / EL NOSTRE MÓN

Agnès Giner

9 / COOPERATIVES DE CATALUNYA

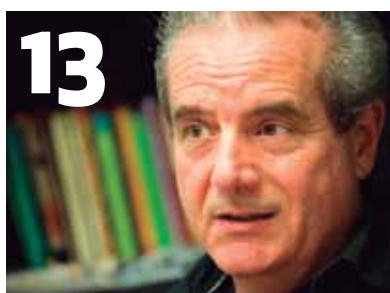
Planifiquem el 2016

Confederació de Cooperatives de Catalunya

10 / LES NOSTRES COOPERATIVES

Eticom, consum cooperatiu de telefonia i internet, fent un operador de telecomunicacions de i per a l'economia social
Una cooperativa de consumidors de serveis de telefonia i connexió a internet, que cerca la sobirania en aquest sector controlat per multinacionals. Amb una lògica que no sigui el guany, busca posar la tecnologia al servei de les persones i no pas dels diners
Pep Valenzuela

13 / ENTREVISTA

Jordi Via, Comissionat d'Economia cooperativa, social i solidària de l'Ajuntament de Barcelona

"El cooperativisme, al servei del poble"
Montse Pallarés

16 / ECONOMIA SOLIDÀRIA

IV Fira d'Economia Solidària de Catalunya. L'economia al servei de les persones.

La sostenibilitat de la vida i posar la vida al centre.

Amb el lema de "Reapropriem-nos de la vida", la Fira es consolida com l'esdeveniment anual clau del sector de l'economia cooperativa, social i solidària

Montse Pallarés

19 / MEMÒRIA COOPERATIVA

Col·lectivitzacions i cooperativisme a Mataró

Margarida Colomer

23 / OPINIÓ

El capitalisme: una manera de ser i estar, de pensar i sentir

Daniel Jover

24 / ESPAI LECTORES

Les [persones] lectores diuen...

Un espai de participació, intercanvi i interacció de totes les persones lectores

25 / RESSENYA

Un mundo común

Josep Busquets

26 / BIBLIOTECA

Donació de llibres

Retalls

Elisenda Dunyó

CRÈDITS

Editora Fundació Roca i Galès Redacció i Administració Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - Fax 93 487 32 83 - cc@rocagales.cat - www.rocagales.cat - Twitter: @rocagales
Coordinació Agnès Giner. Consell assessor Miquel Corna, Enric Dalmau, Agnès Giner, Ma. Lluïsa Navarro, Xavi Palos, Montse Pallarés, Jordi París, Joseba Polanco, Esteve Puigferrat, Olga Ruiz i Quim Sicília. Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits. Foto portada: En xarxa
© BY - SA. Gala JP - Flickr. Disseny, maquetació i producció Gina Rosquelles i Pol·len edicions, sccl Dipòsit legal B-22.823/80 I.S.S.N. 1133-8415.

Aquesta revista ha estat impresa sobre paper certificat FSC® i amb tintes provinents d'olis vegetals

Amb el suport de:

 Generalitat de Catalunya

Un parell de preguntes (que en són tres) a **Juan J. Martin Infante** (Madrid, 1944), empresari jubilat

1

Què et sembla atractiu del cooperativisme?

Per a mi, el cooperativisme és molt positiu. La seva atracció més gran és que possibilita la responsabilitat econòmica i la millor gestió entre els cooperativistes.

2

Que no et convenç del cooperativisme?

Que en aquest país no es compregui que compartint iguals drets, es pot posar de gerent a un treballador i viceversa; només es concep en clau d'especialització: gerent, treballador, etc.

3

Consideres que el cooperativisme és una utopia, o bé que una altra economia és possible?

Personalment he sentit parlar de cooperativisme des de sempre i en cas de crear una empresa optaria pel cooperativisme. De fet, hi ha països amb una gran implantació cooperativa. O sigui que no només crec que una altra economia és possible, sinó que considero que amb l'economia especulativa allunyada de la producció, estem abocant Europa a la bancarrota. L'especulació financera només serveix a uns pocs en detriment de molts.

Connexió cooperativa

L'octubre ha estat el mes del cooperativisme i de l'Economia Social i Solidària. El seguit d'esdeveniments celebrats aquest mes, han fet que quedés inaugurada alguna cosa més que la tardor. Han quedat inaugurades les bases per a una nova economia al servei de les persones. El grandíssim èxit de públic tant al Festival Esperanzah com en la celebració de la IV Fira d'Economia Solidària de Catalunya organitzat per la Xarxa d'Economia Solidària (XES) n'és una prova. Aquesta Fira, que teixeix aliances —com la que van crear fa uns anys Eticom i Som Connexió, la cooperativa protagonista del número d'enguany— i es fonamenta en la intercooperació de les seves bases, no para de créixer.

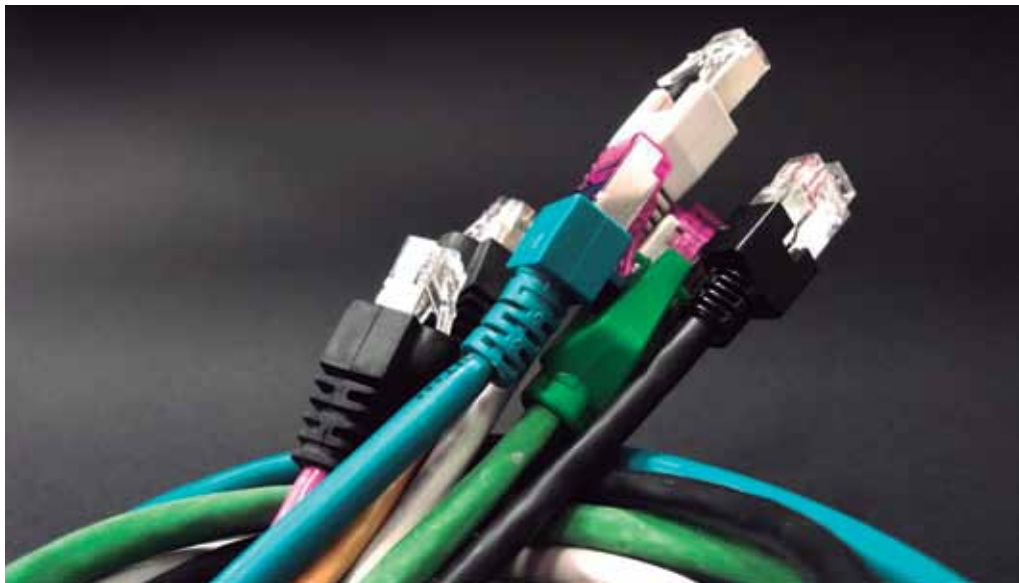
Aquest mes també s'ha presentat el Comissionat d'Economia Cooperativa, Social i Solidària de l'Ajuntament de Barcelona, que ha estat assumit per en Jordi Via, vell conegut del cooperativisme i patró d'aquesta casa, durant la Trobada Internacional d'Economia Solidària i Municipalisme que va tenir lloc a Barcelona. I, en el marc d'aqueta trobada, es va propiciar la creació d'una xarxa de municipis catalans preocupats pel cooperativisme i l'economia social i compromesos amb ells. En els darrers temps, sembla que ja no n'hi ha prou amb el cooperativisme i l'economia social i solidària. Els pobles reclamen la sobirania sobre els seus destins, i les persones (i especialment les dones, durant segles i segles sotmeses a les lleis del patriarcat) reclamen la sobirania sobre les seves vides.

I tampoc no hem de perdre de vista la història, com ens recorda Margarida Colomer en l'article sobre guerra civil i cooperativisme d'aquest mateix número. No hem de perdre de vista la nostra història, però tampoc la dels altres pobles, propers o llunyans. Oblidar la història és quedar a la intempèrie de la propaganda dels mercats i del capital. És permetre la cacera de bruixes, quan les bruixes som nosaltres i ells són els inquisidors.

Les persones que posen la seva vida en perill, i moltes vegades moren, criatures incloses, per venir a una Europa que promou les guerres i després no vol assistir les seves víctimes, anhelan una esperança.

L'esperança d'un món millor, d'una vida digna, lluny de les explotacions, del terror, de la misèria. I aquesta esperança que anhelan aquestes vides que vénen a cercar-nos i que troben, la majoria de vegades, incomprensió, odi i portes barrades, és la mateixa esperança que ens empeny a nosaltres, cooperativistes, solidàries, compromeses. L'esperança que malda per fer-se un lloc en aquest món que, malgrat tot, comença a ser una mica més solidari. És el compromís d'aquesta lluita, de buscar l'element comú en què ja estem immerses. Seguim amb el lema de la Fira, i amb el discurs que plana sobre el llibre ressenyat enguany: *Un mundo común*, de Marina Garcés.

Hem d'apropriar-nos de les nostres vides; reapropriar-nos seria dir massa, seria dir que alguna vegada havien estat nostres. ■

LA COBERTA/ Esdeveniments com els d'aquest octubre promouen la **connexió cooperativa**, teixeixen complicitats entre persones.
Foto: En xarxa © BY-SA. Gala JP Flickr.

FemPla, l'eina de planificació econòmicofinancera

La Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya (FCTC) i la Fundació Seira impulsen FemPla, una nova eina al servei de les cooperatives federades per a donar-los suport en la planificació econòmicofinancera.

Les cooperatives que formen part de la FCTC ja poden accedir a FemPla, la nova eina en línia de planificació econòmicofinancera que busca facilitar la presa de decisions en aquest àmbit, a través de l'enllaç: <http://fempla.fundacioseira.coop>.

L'eina FemPla permet a la cooperativa que en fa ús conèixer les seves necessitats reals de finançament tant pel que fa a les inversions com al circulat; així com validar la seva capacitat per a generar beneficis a futur i, d'aquesta manera, optimitzar els recursos financers existents per complir els seus objectius empresarials.

Així doncs, l'eina permet fer projeccions del compte de resultats a tres anys i de l'estat de tresoreria a dotze mesos, balanços de situació a dotze mesos, així com ràtios d'anàlisi econòmicofinancera, que són uns instruments essencials per a generar confiança entre les entitats bancàries i els inversors.

La FCTC organitza sessions formatives d'un matí per donar a conèixer detalladament el funcionament de FemPla. La propera tindrà lloc el dijous 26 de novembre, de 10.00 a 14.00 hores, i es desenvoluparà en dos temps: una sessió presencial col·lectiva de quatre hores, i un període de seguiment en línia de quinze dies.

Més informació, a: www.cooperativest treball.coop i www.fundacioseira.coop. ■

Cent vint-i-cinc anys de La Flor de Maig

El passat 24 d'octubre, va tenir lloc la celebració dels cent vint-i-cinc anys de la creació de la cooperativa obrera més gran de Catalunya, i dels tres de la recuperació definitiva per al barri de l'espai que ocupa. Va ser una festa d'homenatge a totes les persones que van engegar i mantenir aquest projecte i a les que encara fan possible que avui sigui viu.

El 10 de novembre del 1890, al Poblenou de Barcelona, setze obrers, molts d'ells boters, van fundar la Societat Cooperativa Obrera d'Estalvi i Consum La Flor de Maig, que va arribar a ser una de les cooperatives més importants del país. Els seus fundadors, aficionats al cant coral, li van posar el nom d'una de les més cèlebres composicions d'Anselm Clavé, "La Flor de Maig". Entre els fundadors hi havien boters molt actius dins del moviment obrer de l'època.

La cooperativa va anar creixent i obrint altres sucursals, al barri del Poblenou i en d'altres, a través de l'absorció o fusió amb altres cooperatives. A finals dels anys vint del segle passat, la Cooperativa tenia set sucursals, la seu central i la finca de Cerdanyola del Vallès, amb la seva Granja. Paradoxalment, la progressió ascendent s'aturà a partir del 1928, en un procés de franca davallada, que s'agreuà definitivament amb la derrota a la guerra i l'absorció dins l'estructura del sindicat vertical franquista, que culminà amb la definitiva dissolució de l'entitat.

L'actual Ateneu La Flor de Maig és un projecte autogestionat pels veïns del barri. És un espai plural d'intercanvi cultural i polític, de lleure i de trobada, de construcció d'alternatives, d'apoderament veïnal. És una altra manera de compartir i aprendre, compromesa amb el seu entorn i amb el món, basada en la autoorganització i el suport mutu i en la qual participa gent de tot arreu i de totes les edats.

Més informació, a: <http://laflordemaig.cat>. ■

4a Festa de la Rosa del Safrà

El dissabte 24 d'octubre, la Cooperativa Safrà les Garrigues va organitzar la 4a Festa de la Rosa del Safrà a Cervià de les Garrigues. Aquesta celebració coincideix amb la segona collita, que preveu triplicar la producció i superar els dotze quilos, enfront dels quatre i mig de la campanya passada.

Aquest salt productiu s'explica perquè enguany s'han plantat més de vuit mil quilos de bulbs —uns tres mil més que l'any passat— i perquè les plantacions ja han entrat en plena productivitat. A més, juntament amb l'interès de bona part dels socis d'augmentar la superfície de plantació, val a dir que vint-i-quatre socis nous han entrat a la cooperativa, que ja supera la seixantena, de diferents punts de Catalunya.

Paral·lelament, la Cooperativa Safrà les Garrigues ha arribat a un acord amb el Gremi de Pastissers de Lleida per a innovar tot introduint safrà en els productes del forn, i en la Festa d'enguany es van presentar novetats elaborades amb safrà, com ara panellets, coca de recapte, coca tradicional i pa.

També, com a iniciativa d'aquest any, es preveu fer una fira itinerant pels pobles d'on són els productors amb l'objectiu de donar a conèixer aquest producte amb tallers i demostracions de com se selecciona la planta i quin ús gastronòmic se li pot donar.

Després d'haver pràcticament desaparegut a Catalunya, el cultiu del safrà ha iniciat una potent recuperació ara fa uns tres anys gràcies a l'impuls que ha rebut per part d'uns quants pagesos que han decidit diversificar la producció agrària a les zones de secà, on són tradicionals els conreus de fruita seca i olivera. El safrà és un producte altament valorat que es comercialitza a uns 8.000 euros el quilo.

Després de triplicar la producció i superar la seixantena de socis, la Cooperativa Safrà les Garrigues té noves perspectives de creixement amb l'ampliació de socis en la seva pròxima junta rectora, així com amb la incorporació de dues dones al seu consell rector. ■

“Vers el 2020: ¿Com es veurà la teva cooperativa?”

Aquest és el títol de la conferència mundial i assemblea general de l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI) que tindrà lloc del 10 al 13 de novembre d'enguany a Antalya (Turquia). Just abans, entre el 8 i el 10 de novembre, es farà lloc la pre-conferència amb reunions del Consell Mundial, les comissions temàtiques, les oficines regionals i les organitzacions sectorials de l'ACI.

La conferència mundial es desenvoluparà els dies 11 i 12, amb sessions plenàries amb les conferències “El paper dels béns comuns i de les cooperatives al mercat”, a càrrec del professor Yochai Benkler (Universitat de Harvard), i “El valor del no-res. Reivindicar els mercats a través de la democràcia”, a càrrec del professor Raj Patel (Universitat de Texas), combinades amb sessions complementàries sobre participació, sostenibilitat, identitat, marcs legals i capital. La conferència es clourà amb la sessió plenària titulada “Més enllà del 2020”.

Finalment, el divendres 13 de novembre tindrà lloc l'assemblea general de l'ACI.

L'Aliança Cooperativa Internacional és una associació sense ànim de lucre que es va crear l'any 1895 amb l'objectiu de desenvolupar el model empresarial social de les cooperatives. És l'organització principal per a cooperatives de tot el món, i representa 268 federacions cooperatives i organitzacions de 93 països (xifres del maig del 2014). Els membres de l'ACI són tant federacions cooperatives d'escala nacional com organitzacions cooperatives individuals.

La història del moviment cooperatiu a Turquia es remunta a la dècada dels 1860, durant l'Imperi otomà, amb l'establiment dels anomenats “fons de crèdit nacional”, que eren similars a les cooperatives de crèdit agrícola: formaven part de la fase inicial d'aquestes. Actualment, a Turquia hi han 84.232 cooperatives de vint-i-cinc sectors i subsectors diferents. Treballen directament per a cooperatives 98.688 persones, i al seu voltant es creen molts més llocs de treball. Més informació, a: <https://antalya2015.coop> i www.ica.coop. ■

Com afectaran els canvis de la nova llei a la meva cooperativa

Després de l'aprovació i posterior entrada en vigor de la nova Llei de cooperatives, la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya (FCTC) ha iniciat una programació d'accions de difusió de la nova legislació, emmarcada en les activitats del programa Municipi Cooperatiu. La nova Llei es proposa incentivar la creació de cooperatives, facilitar el finançament, millorar la gestió empresarial, simplificar i eliminar càrregues i dimensionar el sector.

En concret, es tracta de sessions de dues hores impartides per personal vinculat a la FCTC o la cooperativa Aposta, en coordinació amb els ajuntaments i/o les àrees de promoció econòmica. Durant els mes d'octubre, s'han portat a terme accions formatives a Sitges, Sant Cugat del Vallès, el Prat de Llobregat, Sabadell i Mataró. Al començament de novembre, se'n fan a Badalona, Terrassa i Vallirana.

Les properes sessions confirmades són: el 19 de novembre a Igualada, el 20 de novembre a Polinyà i el 26 de novembre a Olot, i n'hi han més per confirmar. Podeu consultar-ne els llocs i els horaris a l'agenda del web de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya: www.cooperativest treball.coop i al web d'Aposta - Escola de Cooperativisme: www.aposta.coop. ■

Premis Manuel Arroyo, per a projectes empresarials cooperatius

L'Escola Sant Gervasi Cooperativa i Inkemia IUCT Group han convocat la quarta edició dels Premis Manuel Arroyo per a donar suport i impulsar projectes empresarials cooperatius de joves emprenedors i projectes empresarials en l'àmbit de les ciències de la vida.

En la seva quarta edició, els Premis Manuel Arroyo s'estructuraran en tres blocs de reconeixement: el IV Premi Manuel Arroyo per a exalumnes de l'Escola Sant Gervasi, el IV Premi Manuel Arroyo per a joves emprenedors de l'economia cooperativa, i el II Premi Manuel Arroyo en ciències de la vida. El IV Premi Manuel Arroyo per a joves emprenedors de l'economia cooperativa pretén donar suport i impulsar projectes empresarials cooperatius de joves emprenedors i volen ser un estímul i un reconeixement a la voluntat de transformació, a la cooperació i a la innovació.

Per la seva banda, el II Premi Manuel Arroyo en ciències de la vida està dirigit a projectes d'empresa i empreses de menys de cinc anys que siguin clarament innovadors en àmbits científics i tecnològics.

I, finalment, el IV Premi Manuel Arroyo per a exalumnes de l'Escola Sant Gervasi reconeix la trajectòria professional o vital d'un exalumne de l'Escola.

Les candidatures es poden presentar a través del web oficial dels Premis (www.premismanuelarroyo.coop) fins al 15 de gener del 2016.

Els Premis porten el nom del fundador de l'Escola Sant Gervasi. Manuel Arroyo Porras (1946-2008) va fundar l'Escola i en va ser director entre el 1970 i el 2007 i president fins a la seva mort, el 2008. Manuel Arroyo va promoure, des de l'inici de les seves activitats al capdavant de l'Escola Sant Gervasi, tot un seguit d'accions centrades en els valors de la transformació, la cooperació, l'emprenedoria i el compromís; uns valors que els Premis Manuel Arroyo volen recollir i potenciar. Arroyo fou, també, una figura cabdal en el naixement d'IUCT (1997), la llavor de l'actual grup Inkemia, empresa que va presidir fins al seu decés, l'any 2008. ■

Planifiquem l'any 2016

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@cooperativesCAT

Ja som al darrer trimestre del 2015 i és el moment de fer les previsions de com pensem que evolucionarà el proper any, amb la voluntat d'establir què volem fer i cap on volem que es desenvolupi l'empresa, quins són els objectius que ens proposem per al futur i, per consegüent, què hem de fer l'any 2016 per continuar fent camí cap a aquest futur. Per tant, el pla de gestió és una eina que ens ha de servir per a agafar les regnes de l'empresa i conduir-la amb seguretat.

Així mateix, no entenem que es pugui desenvolupar una gestió participativa i democràtica sense desplegar les eines de la planificació, ja que, si considerem que tot es delega llevat la responsabilitat, l'assemblea ha de conèixer els objectius que s'han establert i com es corresponen amb les línies que ha decidit; entenem que aquesta és l'única manera d'establir un compromís amb el consell rector. D'altra banda, el consell rector ha de tenir un document que li permetrà avaluar la tasca de gestió al llarg de l'any. I, respecte a la direcció, solament quan es planifica hi ha la possibilitat de tenir un diagnòstic permanent de la situació de l'empresa i de conèixer amb antelació les conseqüències de les desviacions que es produeixin, voluntàriament o involuntàriament, al llarg del l'any.

Lògicament, el primer que fem és avaluar la situació: veure on som. Hem de contrastar el que volíem haver aconseguit, i analitzar on hem arribat, quina posició tenim al mercat, com hem desenvolupat el procés productiu, com hem fet créixer les competències de les persones de l'organització, quina posició financera tenim: en definitiva, obtenir una diagnosi precisa sobre la qual construir les previsions per a l'any vinent.

Enguany les dades macroeconòmiques

continuen mostrant un escenari difícil, ja que, tot i que presenten determinats signes positius, aquests són d'una dimensió tan reduïda que no canviaran la influència en la nostra activitat. Aquesta situació ens indica que els preus dels productes i serveis continuaran sent baixos, la qual cosa condicionarà totes les variables empresarials de la cooperativa i hauré de continuar fent molts esforços per aconseguir un nivell d'eficàcia i eficiència que ens permeti arribar a la rendibilitat econòmica i financera.

És per això que pren molta rellevància la capacitat de trobar nous mercats i la d'innovar. Per tant, necessitem la formació que ens ajudi a aconseguir la innovació en productes i serveis i en processos. Hem d'aprofitar tots els vessants de la formació. En primer lloc, l'intern: el que es pot dirigir, planificar i desenvolupar internament. Fóra bo que una persona de la cooperativa s'encarregués, com a formadora, de transmetre elements essencials de l'empresa, com ara la cultura (missió, visió, valors) i el coneixement dels seus productes i processos, per tal d'aprofitar el saber acumulat per l'organització. I, en segon lloc, aprofitar el vessant extern de la formació: el que serveix per a assolir nous coneixements i per a incorporar noves tècniques que ens permetin desenvolupar nous sistemes de gestió, nous productes, nous processos, o per a millorar els que ja tenim. Hem de dedicar hores a la formació de les persones, i planificar-les bé. Dins de l'horari de feina de cada persona, s'ha de dedicar un temps a la formació,

perquè aquesta no és una despesa per la cooperativa, sinó, clarament, una inversió.

En conseqüència, en el marc de la planificació farem un recorregut establint els objectius de les diferents funcions empresarials: comercial, compres, tècnica i operativa, de persones, financeres i administratives; acabant amb els aspectes econòmico-financiers, és a dir, el pressupost d'explotació i el de tresoreria.

D'aquesta manera, tindrem el pla de gestió com l'element que ha de servir per a fer el control de la gestió de l'empresa, per a incidir en l'assoliment dels objectius a curt termini, que ens porten al desenvolupament de les línies estratègiques que ha establert la cooperativa. És l'eina clau per a la gestió democràtica: l'element de comunicació entre el consell rector i l'assemblea, així com entre el consell rector i la direcció, si n'hi ha. És el camí per a fer mensualment el control de l'evolució de la cooperativa i avaluar les variables de gestió, el compte de pèrdues i guanys, el pressupost de tresoreria i el balanç. ■

Eticom, consum cooperatiu de telefonia i internet, i creació d'un operador de telecomunicacions de i per a l'economia social

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Eticom - Som Connexió és una cooperativa de consum de serveis de telefonia i connexió a internet, que es va crear per tenir sobirania en aquest sector controlat per multinacionals, tot i que regulat formalment per l'Estat. De fet, és un oligopoli; les infraestructures, les principals, són de Telefónica. Ara ja fa més de dos anys, la Mercè Botella, psicòloga social amb experiència en el món cooperatiu (ha estat al consell rector de la Fedecoop), va pensar que, si hi havia un Som Energia, també calia i es podia fer un Som Connexió. L'abril del 2013, va registrar l'entitat i va "decidir caminar": va anar a conèixer la xarxa Guifi.net i proveïdors, va intentar impulsar un projecte territorial a Rubí, i d'una manera ben senzilla exposà i compartí el projecte a la Fira d'Economia Solidària d'aquell any; en les seves paraules: "Amb la meua filla, un cartell fet amb cartolina i un cordillet, i un logo fet a l'escola de Rubí de Belles Arts."

Allà es van aplegar unes setanta persones que van començar a pensar conjuntament, i immediatament van descobrir Eticom, un altre grup, articulat amb els Grups Associats de Treball Sociocultural (Gats, entitat del tercer sector del Prat de Llobregat impulsora d'iniciatives d'economia social), que, basant-se en la seva experiència, va proposar constituir un equip de treball que definís i contrastés amb la base

Mercè Botella, Secretària del Consell rector d'Eticom - Som Connexió.

social les propostes per a crear un operador de telecomunicacions de l'economia social.

Aquest és un sector cada vegada més important a la vida de les persones, "per aprendre, treballar, buscar feina, relacionar-te, participar políticament... Perquè, si no, et quedes desconnectat del món; i no hi havia cap alternativa a les grans operadores", argumenta la Mercè. La iniciativa, per tant, és de consumidors, no pas proveïdors. En un sector d'elit, molt especialitzat. Va ser molt útil conèixer l'experiència de Guifi.net, una fundació creada

a Osona, per vetllar perquè es desplegui i es reguli bé una infraestructura oberta, lliure i neutral de telecomunicacions a la comarca. És una entitat privada, però que es regula entre tots els qui hi participen. Això, exposa la Montse, "és fins i tot millor que una regulació d'Estat, que al final depèn d'un equip de govern que pot decidir vendre-se-la. En aquest cas, no es pot vendre". A Gurb (on Guifi.net té la seu), que és una ciutat petita, no ha sigut gaire difícil crear la xarxa. Això, però, en altres municipis amb segons quins tipus de govern i agents que

els assessoren, moltes vegades amb interessos directes en les grans companyies, “està sent una lluita complicada, tot i que no és impossible, i continuarem”.

Eticom - Som Connexió, si més no, encara és lluny d'aquí. Considerant, tanmateix, que el seu paper és conèixer com funciona el sector i intervenir-hi amb “una lògica que no sigui la del guany, sinó la de posar la tecnologia al servei de les persones, i no pas al dels diners”, van decidir impulsar un projecte d'acumulació de forces.

Com diu la Mercè, amb la vocació de ser una cooperativa gran com ho és Som Energia, i fer desplegaments de la Xarxa Oberta Lliure i Neutral (XOLN), que permetrien “un creixement molt lent i molt territorialitzat” (hi han municipis amb molta disposició, com ara Sant Vicenç dels Horts, Mataró o Arenys), van decidir adoptar una “estratègia inicial: revendre serveis d'operadors existents per poder créixer en base social d'una manera més ràpida”, acumulant massa social, donant-se a conèixer, fent ingressos i creant estructura pròpia. Així, avui compren paquets a Masmòvil i Vodafone, com ho fan la major part dels operadors petits, un contracte amb majorista que et retorna un percentatge.

L'assemblea constitutiva, que va fusionar els dos grups de treball, es va fer el març del 2014. S'havien conegut l'1 de novembre de l'any anterior. El servei propi va iniciar-se el 4 de juny del 2015. L'assemblea es va fer al Prat de Llobregat, però la cooperativa és d'àmbit estatal. “Tot i que avui la majoria de la base social és a Catalunya”, amb socis de les Canàries, Galícia, el País Basc, València, Mallorca, Madrid i altres ciutats.

Economia cooperativa i noves xarxes socials

“Som Connexió va néixer, bàsicament, a internet”, afirma la Mercè. En la primera assemblea es va trobar gent que només es coneixia en el ciberespai. “És el lloc on molta gent busca alternatives quan està cansada”, explica. “És molt difícil preguntant-ho als veïns; ho has de buscar a internet. A Som Energia,

Estand d'Eticom a la IV Fira d'Economia Solidària.

que ja ho havien fet, m'ho van aconsellar. El primer que vaig fer, per tant, va ser una web i, després, anar a la Fira d'Economia Solidària”, on s'afegiren unes quantes desenes de socis més, fins a arribar a una vuitantena.

Després de l'assemblea constitutiva, i al llarg del 2014, la cooperativa va començar a oferir serveis a través de Nubip, una petita operadora del País Basc amb experiència, encara que amb un sistema d'informació molt precari. L'equip impulsor, mentrestant, es va concentrar, primerament, a difondre el projecte, tot buscant una estratègia per a oferir els serveis directament. La relació amb l'operadora, però, no va funcionar i el projecte va quedar en espera.

Una assemblea general, ja el gener del 2015, va relançar el projecte decidint fer revenda a l'engròs de tots els serveis. Els primers contractes, els dels mateixos iniciadors, en una fase de prova (beta), es van fer a l'abril o al maig; per aprendre com funcionava la plataforma, com explica Mercè, per veure amb què es trobàvem, dubtes, incidències. El 4 de juny, vam informar tots els socis que ja podien contractar serveis de telefonia mòbil.

Amb pocs recursos humans i tècnics

El 2014 tot es va fer amb recursos de les persones de l'equip impulsor. L'únic que va pagar la cooperativa directament van ser les despeses de notari. Durant tot el temps, el suport de Gats (pel que fa a local i a recursos tècnics i humans) ha estat i és fonamental en el projecte.

Amb treball voluntari, especialment de la Mercè i en Bernat, s'ha fet el disseny global, s'ha buscat gent, agents del sector, s'ha estudiat el sector, s'ha participat en presentacions, s'han fet la part més estratègica i la part d'atenció a la bústia. Sempre hi ha hagut molta feina, diu la Mercè, per a una o dues persones des de l'inici de la pàgina web: demanar informació cada dia, fer presentacions al territori, col·laborar; organitzar l'assemblea del gener, etc.

Gats, d'altra banda, ha participat en plans d'ocupació de l'Ajuntament del Prat, que ha desenvolupat polítiques d'ocupació amb una referència important a l'economia social. A Madrid ha funcionat també, en condicions similars, un equip de tres o quatre persones fixes que han anat dissenyant l'estratègia que calia presentar a l'assemblea.

LES NOSTRES COOPERATIVES

Dues persones de Madrid estaven al consell rector constituït.

Actualment, han estat contractades dues persones, la Mercè i en Bernat, que al setembre han començat a cobrar. S'ha engegat un nou pla d'ocupació, amb dues persones per a un quart de jornada i el compromís d'Eticom de complementar aquesta part subvencionada amb recursos propis. L'1 d'octubre, s'ha incorporat una persona més a jornada completa i una altra a mitja.

Grans expectatives de creixement

Actualment, el nombre de socis és de nou-cents. Dupliquen els poc més de quatre-cents que hi havien tot just fa dos mesos, a l'inici del servei. Tots els tràmits es fan per la pàgina web. En dies alternatius, baixen les dades i fan el càrrec bancari dels 100 euros del capital social, que actualment és el cent per cent retornable, com ens informa la Mercè.

La nova cooperativa ha resolt de moment les necessitats de finançament en un cent per cent amb capital social.

El creixement ha estat conseqüència de la difusió a les xarxes socials. Aquest darrer mes, van començar a córrer també els fullets i díptics en paper. La xifra de socis podria ser molt més alta, però van decidir contenir, per exemple, les sol·licituds d'empreses fins a millorar el sistema operatiu. Es pot ser consumidor de la cooperativa sense ser-ne soci, però només en el cas d'haver estat apadrinat. Els socis poden contractar mil·lars de línies que els calguin i apadrinar fins a cinc consumidors. Fins aquí hem parlat només de telefonia mòbil. Al juliol, tanmateix, van començar la fase beta del servei de fix i internet. I en els darrers mesos de l'any serà possible contractar serveis integrals de telefonia i internet amb Eticom. "Preveiem que cap a finals del 2016 hi hauran uns cinc mil contractes i socis, més o menys, ja que calculem que cada soci té una línia i mitja", augura la Mercè.

De totes maneres, ella mateixa alerta que cal tenir molta cura amb el creixement. Sense una infraestructura mínima suficient no es pot garantir una atenció adequada. "Ha de ser sostenible, i ara no tenim la capacitat de transferir coneixement i cultura corporativa a deu persones de cop. Hem de posar límits a la potencialitat enorme de creixement, i dissenyar molt bé el creixement des de sistemes d'informació integrats."

Pagar pel consum real sense "paquets" esquer

Els preus que ofereixen són molt ajustats; encara, però, determinats pel contracte amb el majorista. Per exemple, amb 500 Mb i 300 minuts, es paguen 16 euros al mes. Però per un euro més (17) les dades arriben a 1 Gb. A les companyies, com explica la Mercè, els interessa que la gent contracti més bits encara que no els consumeixi. "En aquestes lògiques", assegura la Mercè, "quan siguem operador mòbil virtual podrem intervenir-hi. Nosaltres preferim que cadascú sigui conscient: que pagui pel que consumeix". En lloc de l'anomenat paquet fusió o altres denominacions, "que ens semblen un engany, hem buscat que el preu sigui equivalent a un preu de fusió però amb més flexibilitat". Els paquets, insisteix, el que fan és "fer-te captiu, que no puguis marxar, i nosaltres volem gent que es vulgui quedar. No farem paquets; volem donar tots els serveis i desmitificar els paquets, que són ofertes per a captar que no pots abandonar sense pagar car: són esquers, i nosaltres no en volem utilitzar pas".

D'altra banda, contractant amb Eticom es tenen els mateixos serveis i, potencialment, problemes que amb els altres. Les infraestructures, de fet, són les mateixes. L'atenció i la conversa, de qualsevol manera, és amb Eticom. "Som el front-office. La portabilitat i tot la gestionem nosaltres."

La nova cooperativa ha resolt de moment les necessitats de finan-

Seu d'Eticom al Prat de Llobregat.

çament en un cent per cent amb capital social. De totes maneres, per convicció i per prevenció, la propera assemblea ha de votar una proposta d'adhesió al Coop57. "Volem tenir preparat un finançament per si ens fa falta."

Sinergies entre Eticom i Guifi.net

D'altra banda, per definició i per filosofia, les inversions haurien de respondre a necessitats i propostes de les persones i entitats, i ser realitzades de forma cooperativa i col·laborativa, com ho són les xarxes obertes, lliures i neutrals de les quals Eticom - Som Connexió vol formar part, com a cooperativa. "Per exemple, ara no tenim temps, però quan en tinguem, quan incorporem més gent, una de les coses que tenim esperança de poder fer és comercialitzar allà on ja hi ha desplegaments de guifis professionals: conjuntament".

Eticom comparteix la lògica de Guifi.net: "A Guifi.net no li importa que hi hagi molts agents privats, de fet li encanta; el que vol es promoure la lliure comercialització, i no pas l'oligopoli. Per a tenir serveis de qualitat, perquè pugui haver-hi economia cooperativa, ha d'haver-hi lliure mercat. A ells els interessa que hi hagin moltes menes de proveïdors, des del que ven la proximitat al que ven economia social, al que ven un servei no professionalitzat amb determinades prestacions. En aquest terreny hi guanyem tots". ■

Jordi Via, comissionat d'Economia Cooperativa, Social i Solidària de l'Ajuntament de Barcelona:

"El cooperativisme, al servei del poble"

Montse Pallarés
@montpallares

Jordi Via (Barcelona, 1954) és, des de fa uns quants mesos, el comissionat d'Economia Cooperativa, Social i Solidària de l'Ajuntament de Barcelona. La creació d'aquesta figura respon a la voluntat de l'Ajuntament de treballar per la sortida de la crisi i per establir estructures econòmiques sòlides, socials i solidàries. El foment de l'economia cooperativa i solidària, com Jordi Via explica a l'entrevista, és una funció que correspon a la Tinença d'Alcaldia.

La trajectòria política, social i humana de Jordi Via l'han col·locat al capdavant del Comissionat. Per ocupar aquest lloc, ha hagut de deixar la seva feina a la cooperativa Arc, així com la militància en organitzacions com ara la Xarxa d'Economia Solidària.

Des d'aquest any, Jordi Via també és patró de la Fundació Roca i Galès, editora de Cooperació Catalana.

Des de fa molts anys, ets soci de la cooperativa Arc i estàs vinculat al món del cooperativisme i de l'economia social i solidària (ESS) a través d'entitats com la Xarxa d'Economia Solidària o la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya, de la qual havies estat president. Com vas arribar a ocupar aquest càrrec?

Quan em van comunicar que l'Ajuntament de Barcelona volia constituir un nou Comissionat, em va semblar una idea fantàstica. Perquè nosaltres, la gent que ens dediquem a l'ESS i al cooperativisme, fa molts anys que insistim en la necessitat de donar visibilitat al sector i de crear unes polítiques públiques que en facilitin el desenvolupament o l'acompanyin. Així vaig venir a la primera reunió de la creació del Comissionat: amb la il·lusió que

M.P.

s'estava començant a fer feina en aquest sentit. Aleshores, des de la primera Tinença d'Alcaldia, em van dir que anés pensant en gent que pogués ocupar aquest càrrec i, poc després, em van demanar si hi estaria interessat jo mateix. De primer moment, vaig dir que tenia molta feina. Però hi van insistir, i, finalment, prèvia assemblea de la meua cooperativa i prèvia consulta a la XES, es va considerar que aquesta era una oportunitat per continuar avançant en tot el que des de feia anys proposaven el cooperativisme i l'ESS. I vaig acceptar.

Quina funció té el Comissionat d'Economia Cooperativa, Social i Solidària?

El Comissionat, que depèn de la Primera Tinença d'Alcaldia, és el màxim òrgan responsable de l'Ajuntament de Barcelona en l'àmbit

del cooperativisme i l'economia solidària. Forma part de l'equip que gestiona la política econòmica del govern, conjuntament amb la Primera Tinença d'Alcaldia, la Regidoria d'Ocupació, Empresa i Turisme i el Comissionat de Comerç, Consum i Mercats.

El fet que s'hagi engegat aquest Comissionat des del Govern respon a una idea clau amb relació a la creació de dinàmiques en la ciutat democràtica. Quan parlem de "ciutat democràtica", ens referim, també, a democràcia dins de l'economia i, en conseqüència, al desplegament d'una política econòmica orientada a la construcció d'una economia plural.

Aquesta economia plural, en relació amb l'ESS, no pot ser un subproducte de l'economia mercantil privada, sinó que l'ESS, pel que té de contingut transformador i,

Jordi Via durant l'entrevista.

Jordi Via és el comissionat d'Economia cooperativa, social i solidària de l'Ajuntament de Barcelona.

també, de realitat a la ciutat de Barcelona, s'ha de fer visible i s'ha de potenciar com una manera diferent d'entendre l'empresa i l'economia. Cal que el punt de partida de l'ESS estigui en igualtat de condicions amb l'economia més mercantil convencional i amb la pública, entesa com la que s'impulsa des de les institucions.

Des del Comissionat, partim d'una visió àmplia i diversa del que és l'ESS. Per a nosaltres, inclou el cooperativisme, les societats laborals, les associacions i les fundacions amb activitat econòmica i, també, tot el que en diem les "economies comunitàries". Perquè entenem que és economia qualsevol activitat que s'orienti a resoldre les necessitats de les persones. Això vol dir que aquesta resolució no té per què consistir necessàriament a oferir productes o serveis que entrin al mercat.

Aquests tipus de pràctiques (horts comunitaris, xarxes d'intercanvi, bancs del temps, etc.) que alguns etiquetem amb el nom d'economies comunitàries, també formen part de l'interès del Comissionat. Des d'aquesta visió àmplia, podem dir que a Barcelona hi ha més de quatre mil empreses i entitats d'ESS, en les quals treballen més de trenta mil persones. I, si hi incorporem el cooperativisme de consum, ens trobem que hi han més de cinc-cents mil persones a la ciutat que tenen algun tipus de vinculació amb el cooperativisme de consum.

Què ha canviat perquè sigui possible aquesta figura del Comissionat? Què és el que l'ha propiciat?

Jo crec que com a mínim hi han confluït dos factors. El més important, des del meu punt de vista, té a veure amb el procés progressiu de presa de consciència social (tot i que queda molta, molta, feina per fer, encara). Hi ha un canvi de consciència respecte al fet que la transformació social passa per la construcció d'una manera proactiva de projectes que per si mateixos ja són transformadors (en l'àmbit del treball, de la distribució, del consum, en el sistema de finances). Quan, ara fa quatre anys, la gent del cooperativisme i de l'ESS vam fer xerrades a les places a persones indignades, un dels aspectes que detectàvem tenia a veure amb la demanda d'informació sobre realitats que permetessin a la gent començar a fer, començar a transformar. En aquest sentit, diria que hi ha hagut un cert procés de conscienciació social, que inclouria un increment de consciència respecte la necessitat del consum crític, del consum responsable, i també la conscienciació provinent dels moviments socials. I, paral·lelament, crec que el treball fet dins del cooperativisme i dins de l'ESS en general, en el sentit de posar damunt de la taula un relat, un discurs de caràcter explícitament transformador, ha contribuït també progressivament a fer que, quan es

A Barcelona hi ha més de quatre mil empreses i entitats d'ESS, en les quals treballen més de trenta mil persones.

parla de polítiques orientades a la transformació social, es percep que el cooperativisme i l'ESS és un aliat important en aquest procés. Com a mínim em referiria a aquests dos grans aspectes.

I, també de manera paral·lela, en el món de les esquerres, per dir-ho molt ràpid, també hi ha hagut una evolució en el sentit d'entendre que els processos de transformació social no poden passar només —i en molts casos ni tan sols prioritàriament— per la seva presència en la gestió institucional.

Aquest Comissionat tindrà continuïtat? Si continua el mateix Govern, segurament que sí; però i si canvia?

Nosaltres ens estem plantejant des del govern municipal que allò que fem tingui caràcter disruptiu i estructurant. Disruptiu respecte als continguts i la relació de metodologies del treball, i estructurant en el sentit que faciliti l'avanç d'aquelles realitats socials, socioeconòmiques en el nostre cas, i edifiqui una millora, de manera que això condicioni en positiu els nous governs.

I, si més no, sí que ens sembla que el nou municipalisme que s'està engegant té futur. I en té en la mesura que respon a una manera molt constructiva d'entendre el govern pel que fa a metodologies de treball i a continguts transformadors.

Sabem que formem part d'un procés que ve de lluny i que va lluny. I, per tant, ens considerem instruments d'un procés més general. En aquest cas, la gent que ara estem assumint la gestió política d'aquest Comissionat, en un sentit ampli, formem part d'un moviment més gran de l'economia cooperativa i l'ESS.

Sense que això vulgui dir que l'únic que s'hagi de fer tingui a veure amb propostes estratègiques d'alguns

La promoció també consisteix en l'acompanyament de noves iniciatives i de nous projectes que s'orientin a facilitar la creació d'ocupació de qualitat.

dels àmbits de l'ESS, el cert és que el nostre àmbit de referència és aquest. Hem de tenir clar que la viabilitat socioeconòmica passa per fer visible el sector i per orientar-lo des d'un punt de vista transformador. Si no, hi hauria un altíssim risc de quedar abduïts per les dinàmiques econòmiques imperants. Per això parlem, pel que fa al desenvolupament, de "polítiques de construcció d'economia plural". No diem ni ens imaginem que demà passat ja podrem gaudir d'un nou model socioeconòmic que resolgui totes les contradiccions. Som ben conscients que això és un procés i que nosaltres en formem part.

Sempre havies treballat en cooperatives. Com vius aquest canvi: el fet de treballar ara per a la comunitat?

El fet d'haver treballat en una empresa cooperativa fins ara i les característiques d'aquesta empresa cooperativa pel que fa a estructura i configuració, em permeten tenir sensació de nexa. La viabilitat com a projecte empresarial cooperatiu incorporava tres elements, un dels quals ja tenia una vinculació directa amb el fet de treballar per al col·lectiu: el compromís transformador, amb totes les dinàmiques d'enxarxament, d'intercooperació i sociopolítiques implicades. En aquest sentit, la feina que faig ara té molt de continuïtat; nosaltres hem contribuït com a cooperativa a la construcció d'aquest relat al qual em referia abans, d'aquesta proposta estratègica per a fer evident un altre tipus d'empresa, un altre tipus d'economia, en relació amb la creació d'estratègies de construcció del mercat social. Tot el que en

A Barcelona hi ha més de 4.000 empreses i entitats d'EES.

certa manera hem anat construint col·lectivament i tota l'experiència acumulada ara mateix són de màxima utilitat en aquests moments de responsabilitat pública.

No tens vertigen?

Saps què passa?: que ja en tenia quan estava a la meua cooperativa. [Riu.] Quan estàs tirant endavant com era el nostre cas, un projecte socioempresarial, el que podem dir-ne "vertigen" o, amb més precisió, "assumpció de riscos d'una manera continuada", era una constant. Des d'un punt de vista personal, la gimnàstica respecte a la gestió del risc ja la portava incorporada. I, quan assumeixes una responsabilitat política, incorpores, també, una predisposició a fer nous aprenentatges.

Què aprens?

Aprens a combinar la voluntat política (que hi és) amb una realitat normativa interna, i això requereix, per dir-ho ràpid, d'un procés de compaginació de tot plegat, que s'ha de simultaniejar amb l'exigència de resultats des d'un punt de vista polític relativament immediat. Aprendre a gestionar això és aprendre a gestionar complexitat: no és fàcil, i més tenint en compte que la nostra feina està orientada, en el mitjà termini, a facilitar, promoure i acompanyar dinàmiques i estructures essencialment transformado-

res. I les accions que han de crear condicions per a la transformació estructural requereixen un temps que a vegades no tens.

I amb aquestes limitacions quins són els fruits que espereu obtenir d'aquest Comissionat?

Hi ha un aspecte que, tot i ser difícil, és molt positiu, que és com emmarcar dins una voluntat globalment transformadora una gestió política tan curta. Ens estem plantejant un mandat de tres anys i escaig, que és curt en el temps, i això t'obliga a fer un exercici de realitat. Ens estem plantejant dues grans línies de treball: la promoció i el reforçament.

La promoció consisteix en el foment d'un model econòmic i empresarial diferent, el de l'ESS. Per tant, volem contribuir a fer que aquest model es faci més visible i es conegui més. I la promoció també consisteix en l'acompanyament de noves iniciatives i de nous projectes que s'orientin a facilitar la creació d'ocupació de qualitat. Pel que a l'aspecte del reforçament, aquest s'orienta a la millora de la viabilitat socioempresarial de les experiències existents.

Aquests són els dos elements motors del pla de treball: promoció i reforçament, que es concreten en diferents calaixos d'iniciatives. I hem de dir que el procés en global porta una evolució positiva. ■

IV Fira d'Economia Solidària de Catalunya

L'economia, al servei de les persones

La sostenibilitat de la vida, i posar la vida al centre

Montse Pallarés
@montpallares

“Dicen, desde el ecologismo social y el movimiento por el decrecimiento, que el mundo está cambiando, es más, que el cambio es insoslayable, va a ser «sí o sí» (¡que ya es!), por lo que la pregunta no es si podemos evitarlo o frenarlo. La pregunta es si queremos gobernarlo con criterios de justicia o dejamos que se gobierne con criterios de mercado.”¹

No hi ha cap altra manera de controlar les nostres vides que agafar les regnes del que passa al nostre voltant i treure-les de les mans dels mercats.

Una constant durant aquesta quarta edició de la Fira d'Economia Solidària (FESC) ha estat la voluntat de “posar la vida al centre” i de definir el concepte de “sostenibilitat de la vida”, de manera implícita o explícita (en els tallers i xerrades organitzats per col·lectius feministes, especialment). El lema “Reapropriem-nos de la vida” remet a l'objectiu de l'economia social i solidària (ESS) de posar les vides al centre, i també és una referència clara al nou corrent dins de les economies feministes i subversives del segle XXI: definir l'economia com allò que busca sostenir la vida, en contraposició a les economies mercantilistes i capitalistes, que posen la vida al servei dels mercats i de l'acumulació del capital. De la mateixa manera que Lucien

Gran assistència de públic diumenge matí a la FESC.

Febvre i Marc Bloch desemmasquen les trampes del positivisme als seus *Annales d'histoire économique et sociale* i posaven de manifest que darrere de tot discurs hi ha una ideologia (especialment si aquest discurs és hegemònic i no explicita des d'on postula els seus principis), l'economia social i solidària i l'economia feminista remarquen no només que el discurs econòmic

imperant en l'actualitat és profundament injust, sinó també que fa que la igualtat sigui impossible, perquè fa prevaldre l'individualisme per damunt de tot i perd de vista la perspectiva sistèmica.

En aquest sentit, cal “desplaçar l'eix analític des dels processos de valorització de capital cap als de *sostenibilitat de la vida*”.² La vida, en l'angle d'estudi del mercat

L'economia és allò que busca sostenir la vida.

capitalista, està sempre amenaçada perquè és un mitjà orientat a un sol fi: el benefici. I, quan aquesta vida no pot obtenir un benefici, l'economia capitalista la bandeja. Per això és tan important i revelador el prisma que posa en el centre les vides i que es preocupa de la cura de les persones, de la sostenibilitat, del medi ambient i de tantes altres coses que no tenen valor mercantil però sí econòmic, si seguim la definició que diu que economia és allò que busca sostenir la vida i no el capital.

Des d'aquest punt de vista, l'èxit de la FESC és important no només per a les persones implicades en la seva organització, i no només per a les entitats i les persones que hi han participat, sinó per a tothom: la visualització i la consolidació d'un model econòmic basat en els principis del cooperativisme és un èxit per a la societat en conjunt, perquè obre el camí a l'adveniment de societats més justes.

Ara queden dotze mesos per a teixir noves complicitats cooperatives.

La FESC 2015

Enguany, els continguts de la fira han girat al voltant de la idea de la reapropiació de la vida partint de cinc eixos temàtics: el desenvolupament comunitari i el mercat social, el consum responsable i la sobirania alimentària, les economies feministes, el lligam entre els drets fonamentals i l'economia solidària i, finalment, el paper de les polítiques públiques i l'economia solidària.

Durant tres dies (23, 24 i 25 d'octubre), la Fira d'Economia Solidària de Catalunya ha estat atapeïda d'esdeveniments relacionats amb la sostenibilitat de la vida i l'economia

Acte inaugural de la FESC divendres 23 d'octubre a la sala Micaela Chalmeta.

solidària. El lema d'enguany, "Re-apropriem-nos de la vida", està en consonància amb aquest propòsit de "conèixer-nos cap endins i cap enfora, créixer i enfortir-nos, conèixer com és la xarxa de l'ESS" i s'ha adoptat la perspectiva feminista per tot allò que té de subversiva i, en certa manera, d'innovadora des del punt de vista de l'ESS.

Durant el dissabte 24 i el matí del diumenge 25, el recinte fabril de la Fabra i Coats bullia de persones que anaven i venien interessades en l'economia social i solidària. S'aturaven als estands de les entitats que firaven els seus productes o serveis i, sobretot, el seu compromís polític i la seva voluntat de transformar la societat i l'economia en benefici de totes les persones i amb repercussions positives.

No totes les entitats van poder plantar parada a la FESC. L'esforç d'intendència que per a algunes entitats representa passar un llarg cap de setmana atenent una parada o preparant tallers o xerrades, a més de la feina extra, les ha deixades sense presència a la Fabra i Coats: especialment entitats més petites o de fora de l'àrea metropolitana per a les quals la gestió del dia a dia ja és prou complicada. Val a dir que hi han altres maneres de participar-hi, ja que, tant si es tracta d'una entitat de l'ESS com d'una persona interessada en el tema, es pot assistir a

algunes de les activitats programades per la FESC 2015 (ja que per a assistir a totes ens caldria el do de la ubicuïtat).

Com en les edicions anteriors, el programa s'ha desenvolupat a l'Ateneu L'Harmonia, amb una assistència de públic que feia que les sales quedessin plenes i que en determinats actes el públic hagués d'estar-se dret.

Les dades

Aquest 2015, la voluntat de l'organització anava més enllà i es proposava consolidar la Fira i, en conseqüència, tot allò que representa. I, segons dades de la mateixa organització, aquesta fita s'ha aconseguit. Les xifres són aquestes: 19.000 visitants (2.000 més que el 2014), 50 activitats (entre les quals hi havien xerrades, videofòrums i taules rodones), 70.000 ecosols en circulació (el doble que l'any 2014) i quasi 200 entitats exposidores (199). Pel que fa a les dades, seguint l'estudi fet per la Marta Pulgar en el bloc de la XES, "l'èxit de la Fira, organitzada gràcies al suport de 100 voluntaris, també es va notar a les xarxes socials. A Twitter, més de 3.200 usuaris han generat més de 6.300 piulades amb el hashtag oficial #fesc2015 durant la setmana de la Fira. Aquestes piulades han impactat en més de 32 milions d'usuaris en aquesta xarxa social".

L'alcalde de Barcelona, Ada Colau, durant el discurs inaugural de la FESC.

Inauguració i absència del Kurdistan

L'acte inaugural va comptar amb la presència d'Ada Colau, alcaldessa de Barcelona, així com de representants de diferents àmbits de l'economia solidària que van fer una taula rodona que va ser moderada pel periodista Roger Palà, de la cooperativa Sentit Crític. En la taula rodona "Sostenibilitat de la vida" es van enfil·lar els discursos que continuarien els dos dies següents. Enguany, el país convidat a la Fira era el Kurdistan, però només dos dies abans que aquesta comencés va arribar la notícia que les companyes kurdes convidades no podrien assistir-hi perquè els seus visats havien estat denegats al consolat espanyol a Turquia.

Davant d'aquesta notícia, la XES va emetre un comunicat en el qual denunciava la situació i "els estats turc i espanyol per impedir i silenciar la veu del cooperativisme kurd a la Fira". En l'acte inaugural es va llegir un manifest de repulsa respecte a aquest fet, mentre a la primera fila unes cadires buides amb la bandera del Kurdistan palesaven la situació. Amb el lema "No hi serem totes", es va llegir un manifest de rebuig i, abans d'iniciar la taula rodona, el públic va guardar un minut de silenci en record de les 128 persones assassinades en l'atemptat d'Ankara el passat 10 d'octubre, i per mostrar, també, la repulsa al fet que les companyes kurdes convidades no fossin entre les assistents.

L'absència del Kurdistan, de la mateixa manera que ho havia de ser

la seva presència, es va convertir en un eix sobre el qual va girar bona part de tot el que es va esdevenir a la Fira.

La Fira pas a pas

Una de les activitats més destacades, i especialment important per a la XES, ha estat la presentació de "L'informe del mercat social català 2014", que és, en paraules de les seves autores, "el primer esforç investigador per definir i mesurar l'abast de les relacions econòmiques entre les organitzacions de l'economia social i solidària catalanes". El document treu la conclusió que les 160 empreses i entitats que conformen la Xarxa d'Economia Solidària donen feina a 3.400 persones i generen un volum de negoci de més de 120 milions d'euros.

A més de la presentació d'aquest informe, van tenir lloc múltiples debats, xerrades i taules rodones, que abraçaven temes ben diversos, tots amb el vincle de l'economia solidària i la transformació social. Entre els actes, cal remarcar la presentació de l'estat del projecte "Pam a pam" i les estratègies d'extensió territorial, la taula rodona sobre periodisme crític, les xerrades sobre cooperativisme de lloguer i, també, sobre comunitats de veïns, i un llarg etcètera en què també es van poder sentir experiències sobre l'economia solidària a Portugal, amb la mostra de tres experiències, i sobre la construcció de la xarxa que s'està engegant en aquest país.

Diumenge al matí, va tenir lloc l'acte dedicat al Kurdistan, que es va

Les úniques forces de resistència que planten cara a l'Estat Islàmic són les dones kurdes.

celebrar malgrat la denegació dels visats a les companyes kurdes. Gül Kiziltas i Pinar Isik, que no resideixen a Turquia i que no van haver de demanar un visat al consolat espanyol per venir a casa nostra, van participar en una xerrada en la qual es va posar de manifest la importància de la lluita de les dones kurdes en l'ofensiva contra el feixisme d'Estat Islàmic.

La intervenció de les dues activistes va posar de manifest la importància de la tasca de les dones kurdes, que, mitjançant la creació de cooperatives i de l'organització comunitària, volen posar fi a la precarietat social, laboral, política en la qual viuen immerses.

La Fundació Roca i Galès, a la FESC 2015

La Fundació Roca i Galès va prendre part en la Fira amb un estand on s'exposaven antigues monedes cooperatives, fotografies i documentació diversa relacionada amb la promoció i la difusió del cooperativisme a casa nostra, incloses les revistes i els llibres editats per la Fundació.

A més, la Fundació Roca i Galès va participar en l'organització de l'audiovisual-videofòrum *Economia col·lectiva. L'última revolució d'Europa*, dirigit per l'Eulàlia Comas i amb les intervencions de la directora i d'Antoni Gaval·là, Ivan Miró i Toni Castells. El documental aprofundeix en l'expropiació i la gestió obrera del 80% de les indústries i serveis a Catalunya entre els anys 1936 i 1939.

Després de l'èxit d'aquesta quarta Fira, corroborat per les dades, l'assistència de públic i l'estat d'ànim de participants, voluntaris i firaires diversos, ara queden dotze mesos per a teixir noves complicitats cooperatives, feministes i solidàries. ■

1. Amaia PÉREZ OROZCO. *Subversión feminista de la economía. Aportes para un debate sobre el conflicto capital-vida*. Madrid: Traficantes de Sueños, 2014, pàg. 22.

2. PÉREZ OROZCO, 2014, op. cit., pàg. 47.

Col·lectivitzacions i cooperativisme a Mataró

Margarida Colomer
Historiadora

La crisi econòmica actual no deixa indiferent a ningú. El moviment del 15-M, dels nomenats “indignats”, una de les coses que criticava era la crisi econòmica i la sortida neoliberal que s’hi donava des dels organismes econòmics i polítics del món occidental. En els seus manifestos, apunten sortides autogestionades per a les classes populars. En definitiva, demanaven més participació des de la població civil, i per això el lema era “democràcia real ja”.

Som davant d’una crisi econòmica que no tots els especialistes veuen igual. Des dels centres de poder econòmic, i molt especialment des dels mercats financers, es veu necessari retallar l’estat del benestar. Vivim en un sistema econòmic que privatitza els guanys i socialitza les pèrdues. Des d’altres sectors més crítics, es diu que es tracta d’una crisi sistèmica i que, per tant, la culpa és del sistema capitalista, que, llavors, s’hauria de canviar. Es parla de la regeneració democràtica en els centres polítics i econòmics, de la dignificació de les condicions laborals, de la defensa dels serveis públics i de la necessitat de caminar cap a una economia sostenible compromesa amb el medi ambient i al servei de les persones.

Dins aquest procés d’incertesa i de reflexió, ens pot anar bé fer memòria d’altres processos històrics en els quals s’han aplicat sistemes autogestionaris. Ens hauríem de remetre a l’època dels anys trenta del segle XX al nostre país. El sistema d’autogestió obrera en les empreses col·lectivitzades i cooperatives durant la Guerra Civil a Catalunya fou una experiència que, tot i que tingué improvisacions i incorreccions, però hauríem de recordar.

Arran del cop d’estat militar del juliol del 1936, la classe treballado-

Joan Peiró –a l’esquerra– a la cooperativa Forn del Vidre de Mataró.

ra, representada especialment pels anarcosindicalistes, va plantejar un canvi en l’estructura econòmica i social del model econòmic establert. Després dels problemes derivats de la commoció revolucionària, els treballadors van tornar a la feina i en algunes empreses es van trobar que faltaven els amos, bé perquè estaven implicats en l’aixecament, bé per la mateixa por i el desconcert. Els sindicats van decidir intervenir creant comitès obrers de control. Es van iniciar les col·lectivitzacions a les indústries, al camp i als serveis. El Govern de la Generalitat es va reorganitzar amb representació de tots els partits polítics del Front d’Esquerres i dels principals sindicats. A fi de controlar aquell moviment revolucionari, el Govern de la Generalitat va establir uns criteris per a organitzar la producció i orientar-la sota el principi de les col·lectivitzacions. Així es com

es van crear el Consell d’Economia i el Consell General d’Indústria, per tal de canalitzar els anhels de la classe treballadora i orientar la vida econòmica de Catalunya d’acord amb les organitzacions obreres.¹

La primera cosa que plantejà el Consell d’Economia fou fer factible el pagament per part de les empreses dels salaris dels dies de lluita. Davant les dificultats econòmiques d’aquestes empreses, el Govern, per mitjà de la Caixa Oficial de Descomptes i Pignoracions, de primer, i de l’Oficina Reguladora del Pagament de Salaris, després, concedí els crèdits necessaris.²

Immediatament es va crear una Caixa de Crèdit Industrial i Comercial³ que proporcionés ajut financer a les empreses col·lectivitzades i que agrupés la nostra indústria en unes grans concentracions que assegurés un rendiment màxim i possibilitessin les més grans

Jornada Nova Economia, el 5 de desembre de 1936, al Palau Nacional de Montjuïc. per difondre el Decret de Col·lectivitzacions.

Decret de Colectivitzacions i Control obrer, d'octubre de 1936.

transaccions per al nostre comerç exterior, cosa que no es dué a la pràctica fins molt més endavant. Pel que fa al món cooperatiu, l'any 1936 a Catalunya hi havien cinquanta-nou cooperatives de producció i treball. La majoria havien estat creades arran de les facilitats donades per la Generalitat, que, d'acord amb l'Estatut de Catalunya, havia promulgat la Llei de cooperatives del 1934. Aquesta Llei, seguint el criteri de la legislació espanyola del 1931, establia unes exempcions tributàries, de les quals gaudien les cooperatives que haguessin estat declarades “populares” pel Consell Superior de la Cooperació. Després del Decret de col·

lectivitzacions del 24 d'octubre del 1936, alguns industrials astuts prengueren la iniciativa de cedir els negocis als seus obrers i transformar les seves indústries en cooperatives de producció, amb la qual cosa continuaven usufructuant com a gerència la direcció de l'empresa, tot esperant que passessin aquells moments de revolució per tornar-se'n a fer càrrec. Això tingué tan d'èxit que, segons A. Pérez Baró, un any més tard hi havien tres-centes cooperatives de producció que agrupaven 12.800 socis.⁴ Davant d'aquest panorama, la Federació de Cooperatives de Producció i Treball va demanar que la Generalitat intervingués, ja que aquelles

falses cooperatives desvirtuaven els valors del sistema cooperatiu, ja que l'utilitzaven com a instrument per a mantenir els seus privilegis econòmics.

Els concepte “cooperació de producció” i “col·lectivització” són diferents, i així ho tingueren en compte els qui redactaren l'esmentat Decret de col·lectivitzacions. En les cooperatives de producció i treball, la constitució de les quals és una iniciativa dels mateixos treballadors, l'aportació de capital és igual per a tots els socis, que tenen dret que se'ls reintegri el capital aportat en separar-se de la cooperativa. En les empreses col·lectivitzades, en canvi, els treballadors, segons el Decret, només eren usufructuaris dels béns de producció. Amb tot, les dues formes eren de tipus socialitzant; però les diferències entre l'una i l'altra són substancials pel que fa a l'origen de la socialització i, fins i tot, al funcionament de l'empresa.

Davant d'aquests inconvenients, el Consell d'Economia de Catalunya presentà, el 1937, una Proposta de llei de bases de cooperació en la qual les exempcions tributàries de les cooperatives foren abolides. Aquesta Proposta de llei cristal·litza en el Decret del 16 de febrer del 1938, que obligava a convertir en col·lectivitzacions les empreses cooperatives amb antecedents de propietat privada creades després del 19 de juliol del 1936.⁵

Es socialitzà tot el procés de producció: indústries, transports, agricultura i serveis. Les col·lectivitzacions foren generals: es col·lectivitzaren dues mil empreses a Catalunya, i quatre mil cinc-centes indústries i comerços tenien comitès obrers de control. Es col·lectivitzaren totes les empreses que tenien més de cent treballadors; les altres foren controlades pels comitès esmentats.⁶ A Mataró es col·lectivitzaren vint-i-set empreses, la majoria de les quals eren de gènere de punt, i altres del metall.⁷ Les del metall es reestructuraren per a fabricar material de guerra, les de gènere de punt fabricaven roba per al front, i cap a finals del 1938 es van exportar a l'exterior articles de gènere de punt. Les que fabricaven

material de guerra eren controlades directament per Govern de la Generalitat.⁸

Cal tenir en compte que les col·lectivitzacions es van implantar a Catalunya en funció de les aspiracions llibertàries dels anarcosindicalistes: no hi havia cap programa previ. L'objectiu de la CNT era abolir la propietat privada i també la dels mitjans de producció. I, com a mètode de control, no volia que es fes per un organisme centralitzat, i d'aquí van sorgir molts problemes en el si del Consell d'Economia de la Generalitat, així com en el de consells d'economia municipals com el de Mataró. Des d'ERC, el PSUC i la UGT, es creia en la necessitat d'una acció coordinada i dirigida des dels respectius consells i organitzacions econòmiques. En els consells d'economia hi eren presents totes les forces polítiques i sindicals; tot i això, la coordinació no fou possible. Cada empresa col·lectivitzada organitzava la producció en funció de les comandes que tenia, i en la majoria dels casos no n'informava el Consell Municipal d'Economia.

Aquest fou un dels inconvenients més rellevants que tingué el funcionament de les empreses col·lectivitzades a Mataró i en molts altres indrets de Catalunya. També hi hagueren empreses col·lectivitzades que depenien directament de la Generalitat, que era qui els feia les comandes, i, per tant, en aquests casos no hi va haver cap problema. Com a qüestió positiva, cal dir que a Mataró es va treballar durant tota la guerra, tan sols amb les intermitències causades per la manca de subministrament elèctric i de matèries primeres. Tot es va anar solucionant d'acord amb els treballadors i amb assemblees sindicals dins i fora de l'empresa. En aquest cas, l'exercici democràtic era un fet. Quan va acabar la guerra i els empresaris van tornar a la seva fàbrica, es van trobar que tot estava en ordre i que en molts casos s'havia millorat la maquinària, però no trobaren els antics estocs, ja que tota la producció útil havia estat venuda.

Respecte a les cooperatives a Mataró, cal dir que abans de la guerra ja n'hi havien moltes. Les de consum

Dones d'una fàbrica de Barcelona col·lectivitzada.

estaven organitzades en la Unió de Cooperadors; unes quantes es van fusionar i s'integraren a la Federació de Cooperatives de Catalunya. De producció n'hi havien algunes de caire familiar, però la més important era la Cooperativa del Forn del Vidre, de la qual Joan Peiró, dirigent anarcosindicalista, era el director. Joan Peiró fou ministre d'Indústria en el Govern de Largo Caballero i després, el mes d'abril del 1937, passà a ser comissari d'Energia Elèctrica. La Cooperativa del Forn del Vidre fabricà tubs per a laboratoris hospitalaris. La Unió de Cooperatives de Consum va ser molt activa tant en el seu camp de proveïments com en el de col·laborar a instal·lar menjadors cooperatius quan van manca els productes bàsics. Els socis cooperadors van col·laborar de manera individual tant en els òrgans de govern municipal com en els organismes econòmics. Salvador Cruxent, gerent de la Cooperativa del Forn del Vidre, fou alcalde de Mataró fins al 1937; Manel Mascarell, soci cooperador, també tingué un càrrec a l'Ajuntament i, posteriorment, com a secretari de l'AIT, fou destinat a París i més tard a Brussel·les; i molts d'altres.⁹ La majoria de cooperadors davant d'una crisi tan greu com ho fou la Guerra Civil, reaccionaren de manera solidària. També s'organitzaren noves coope-

ratives com ara Carrosseries Mataró, cooperativa popular que estava en els locals del taller de can Carrau; s'hi fabricaven elements per al blindatge de vehicles, i hi treballaven diversos carrabiners que tenien l'ofici de mecànics.¹⁰ Altres cooperatives que es crearen en aquesta època estaven orientades a agrupar empreses de caire familiar, com ara la cooperativa de forners, que tenia 165 afiliats, la cooperativa de barbers i la de sastres. Davant la crisi, la fusió fou una alternativa. També hi hagué empreses mercantils que es transformaren en cooperatives, com ara la Cooperativa de Begudes Carbòniques. D'altres que buscaren una agrupació comercial, com ara la Cooperativa de Distribució de Carns i Comestibles; i el cas de l'Hotel Suís, que va esdevenir Restaurant Popular Durruti, que també es va organitzar com a cooperativa i tenia una funció de menjador popular.¹¹ Un cas una mica curiós fou la formació de la Cooperativa Obrera "La Unió", formada per treballadors provinents del sector de pescadors de Mataró, però que també tenien experiència en el sector del gènere de punt.¹²

Amb tot, el que es va valorar en temps de crisi i guerra va ser la força del sector de treball, i en especial es va confiar en la gent emprenedora de les classes populars. Molts dels qui van organitzar

Dones treballant a una fàbrica de cànem col·lectivitzada el 1936.

les col·lectivitzacions i les noves cooperatives eren del sindicats CNT i UGT, però els qui es van fer càrrec de les fàbriques eren els qui estaven el corrent de la seva gestió abans de la guerra, com ara els encarregats, que eren qui coneixia l'empresa, les màquines i les persones que hi treballaven i, per tant, tenien l'autoritat necessària per a organitzar i liderar les assemblees de treballadors i prendre decisions sobre el desenvolupament dels fets. Els tallers o fàbriques que foren dirigits per gent forana, no van obtenir els mateixos bons resultats. Les assemblees de fàbrica i les sindicals eren un fet, i la forma de participació directa era real, ja que s'havia de reconciliar el treball i els problemes derivats de la guerra, que, a mesura que va anar avançant eren molts i molt greus. Un dels problemes que aviat es va haver de solucionar fou la substitució de la mà d'obra masculina per la femenina, ja que els homes anaven al front. Quan la guerra estava a les acaballes, les fàbriques les portaven les dones de manera general. Aquesta és una qüestió de la qual es parla poc i, tanmateix, fou un fet prou rellevant. La dona de la rereguarda treballava, s'ocupava dels fills i dels avis, anava al mercat i, quan no hi havia pa o altres aliments, es preocupava d'aconseguir-los en diferents tracamanyes. Les dones treballadores foren coratjoses i actives. Mentre els homes defensaven la

República al front de batalla, elles la defensaven a la rereguarda.

La idea d'unitat sindical fou una pràctica en el Mataró dels anys trenta. El gener del 1936, es va crear la formació d'un Comitè Local d'Entesa Sindical, amb tres delegats de la CNT, tres de l'oposició, tres de la UGT i dos autònoms. Fou el primer lloc d'Espanya on es va arribar a aquest acord. També cal fer referència al Comitè Unificat de la Indústria Tèxtil i Fabril del Gènere de Punt (UGT-CNT) de Mataró.¹³

Tots aquests organismes, com molt bé podem comprovar, són anteriors al començament de la Guerra Civil i ens demostren la capacitat i la voluntat d'unir esforços per un bé comú del món del treball. En definitiva, ens demostren que els treballadors, de tots dos sexes, són persones essencialment solidàries i cooperadores.

És evident que els ideals llibertaris d'abolició de la propietat privada aviat van caure pel seu propi pes en el transcurs de la Guerra Civil, ja que la CNT va haver de renunciar a molts dels seus principis, per prioritzar la situació bèl·lica, però sí que es va aconseguir una participació molt important de les classes populars en l'organització del treball. La majoria de les col·lectivitzacions i cooperatives que es van originar durant la guerra, una vegada acabada aquesta van desaparèixer. Però les cooperatives que ja estaven en actiu amb anterioritat, la majoria van

subsistir, tot i la repressió franquista, que fou molt dura.

Això ens demostra que la cooperació és un sistema solidari i emprenedor que pot competir amb un sistema socialitzant i també amb sistemes capitalistes, oferint una manera alternativa de treballar sense acumulació de capital en mans d'uns pocs i a favor dels treballadors. La fusió entre diverses empreses cooperatives també fou un fet rellevant. El que es va demostrar fou l'èxit del treball associat. Una altra qüestió molt important és la constatació que en una crisi cal no menystenir les idees ni la participació del món del treball.

Davant d'aquesta crisi econòmica, és evident que cal fer cas a les protestes que reclamen el dret de ser escoltats i de participar. També hem de reflexionar sobre els fets històrics d'emancipació humana que s'han produït en el nostre entorn. Per posar fi a aquesta greu situació econòmica i social, hem de donar una mirada honesta als valors solidaris i hem de tornar a posar l'economia al servei de la societat, i no la societat al servei de l'economia. ■

1. F. BONAMUSA. *Economia, finances i col·lectivitzacions. Breu història de la Guerra Civil a Catalunya*. Barcelona: Edicions 62, 2005, pàg. 289-315.
2. A. PÉREZ BARÓ. *Trenta mesos de col·lectivisme a Catalunya (1936-1939)*. Barcelona: Ariel, 1970, pàg. 45.
3. La Caixa de Crèdit Industrial i Comercial es creà el 10-11-1937, segons PÉREZ BARÓ, op. cit., pàg. 117.
4. A. PÉREZ BARÓ, op. cit., pàg. 135-37.
5. M. COLOMER I ROVIRA. *Cooperativisme i moviment obrer*. Patronat de Cultura de Mataró / Alta Fulla, 1986, pàg. 85-94.
6. Pelai PAGÈS I BLANCH. "Guerra, franquisme i transició". *El Temps*, 12-9-2006, pàg. 56-60.
7. Fons de l'Arxiu del Museu del Gènere de Punt. Fundació J. Vilaseca de Mataró.
8. *Actes de l'Assemblea del Comitè Unificat de la Indústria Tèxtil i Fabril del Gènere de Punt*. UGT-CNT de Mataró.
9. M. COLOMER I ROVIRA, op. cit., pàg. 119-122.
10. M. COLOMER I ROVIRA, op. cit., pàg. III.
11. *Il·lustración Ibérica*, núm. 2, març del 1938.
12. Fons de l'Arxiu del Museu del Gènere de Punt. Fundació J. Vilaseca de Mataró.
13. *Actes de l'Assemblea del Comitè Unificat de la Indústria Tèxtil i Fabril del Gènere de Punt*. UGT-CNT de Mataró.

El capitalisme: una manera de ser i estar, de pensar i sentir

Daniel Jover Torregrosa

Patró de la Fundació Roca i Galès

El capitalisme, com a “sistema-món”, no és tan sols una manera d’organitzar la producció i l’economia, sinó sobretot “una manera de ser i estar, de pensar i sentir”, en definitiva: una cultura que proporciona una cosmovisió determinada en què totes les esferes de la vida, la reciprocitat, la reproducció, les relacions interpersonals i la comunicació, la intimitat, la soledat o la privacitat, juntament amb les ferramentes de la vida quotidiana o l’alimentació, els béns comuns són “cosificats” i després mercantilitzats per a fer-nos dependre de l’esfera del mercat capitalista i suprimir parcel·les d’autonomia i lliure autodeterminació basades en els intercanvis i els mercats locals.¹

Un dels seus propòsits és anul·lar, tergiversar o destruir la història del bé comú i les tradicions de saviesa perenne, tallar tot vincle amb el passat de solidaritat i justícia, ignorar els somnis de construir societats decents i respectuoses amb els drets humans.

La cultura dominant, quan converteix els mitjans en fins, incloent-hi els diners, el poder o Internet i les seues xarxes socials, ens fa a tots més superficials i àvids per viure en un present continu.²

Pretén menysprear la història de la solidaritat i la fraternitat, així com les aportacions de les espiritualitats en la construcció de la pau i la felicitat. El capitalisme depredador prescindeix de tota moral compassiva per obrar sense remordiments, sense que cap convicció ètica pugui dissuadir-lo del seu propòsit d’enriquiment indefinit a costa dels recursos, els drets i les llibertats de les majories. El poder dels diners s’ha encarregat d’anestesià qualsevol principi ètic que pogués anteposar-se a la seua influència o

privar-lo de conquerir o subordinar qualsevol parcel·la de poder. I d’aquesta manera constatem com ha sigut capaç d’instrumentalitzar de manera subtil totes les dimensions de l’humà fins al punt de seduir i manipular també a través de la dimensió religiosa i transcendent consubstancial a l’existència. La nostra vida, deia Ortega i Gasset, és “consciència del que ens és possible”. L’estratègia de les elits economicofinanceres és llançar les majories socials a una necessitat tan material com la que sorgeix de la manca de valors, idees o alternatives. Despullats de dignitat, sense confiança en si mateixos i sumits en la precarietat o en la misèria de l’exclusió, les persones deixen de ser-ho.

Si domina l’ego, no hi haurà espai per a la gratuïtat, el respecte, el desinterés o la benvolença, valors imprescindibles per a la convivència. Faltarà l’aire que necessitem per a viure junts, i la llum de l’entesa mútua serà enfosquida pel totalitarisme del “jo” superficial. ■

1. MANFRED MAX-NEEF. *La dimensión perdida. La inmensidad de la medida humana*. Barcelona: Icaria, 2008.

2. PATRICK VIVERET. *La causa humana. Cómo hacer buen uso del fin de un mundo*. Barcelona: Icaria, 2013.

Les [persones] lectores diuen...

Un espai per a les vostres aportacions i suggeriments a aquesta publicació: per al vostre punt de vista sobre aspectes formals i de contingut, sobre l'economia cooperativa, social i solidària. Un espai de participació, intercanvi i interacció obert a totes les persones lectores

Envieu el vostre text a: cc@rocagales.cat, assumpte: "Espai lectores", o bé al Twitter [@rocagales](https://twitter.com/rocagales).

Cada vegada que rebo la revista veig que va evolucionant i millorant molt. El que més em crida l'atenció és la portada, sempre molt aconseguida. De la publicació, m'agrada i sempre llegeixo la secció "Les nostres cooperatives", ja que ens permet conèixer noves cooperatives, iniciatives i serveis o aprofundir la informació sobre d'altres. Crec, però, que es parla poc del món agrari, que m'interessa especialment. No em perdo mai les notícies, que ens fan estar al dia dels diversos actes, fets i novetats que van sorgint. Seria interessant que hi hagués un apartat més històric o per a aniversaris: incloure en cada número un article (o pàgina o secció) dedicat a la cooperativa, persona o publicació de la qual en aquell moment faci anys de la constitució, naixement o mort. Endavant amb la feina! J.M.M. ■

Trobo a faltar més pluralitat ideològica a l'entorn del cooperativisme. Les persones entrevistades en les seccions "Tornaveu" i "Entrevista" fan aportacions molt interessants, però tot sovint amb punts de vista endogàmics en relació amb el moviment cooperatiu i el sector econòmic de l'economia solidària. S'hauria d'obrir la revista a altres actors socials, amb punts de vista fins i tot oposats al cooperativisme, i fer-los debatre sobre les possibilitats i les limitacions de la transformació social que es pot impulsar des de les cooperatives. Així, per exemple, en la secció "Tornaveu" es podria entrevistar gerents d'empreses mercantils, sindicalistes i representants polítics amb diversos posicionaments dintre de l'economia capitalista, i demanar-los què troben en les cooperatives d'innovació social i alternativa econòmica. I en la secció "Entrevista" m'agradaria sentir parlar representats dels diversos corrents de pensament que hi han dintre del moviment cooperatiu de Catalunya, de l'Estat espanyol i, per què no?, d'arreu del món. F. P. ■

M'agrada molt poder llegir, en la secció "Ressenya", novetats bibliogràfiques sobre cooperativisme, economia solidària o crítica del capitalisme. Però penso que es podria anar una mica més lluny i organitzar, a la Biblioteca de la Fundació Roca i Galès, un taller de lectura a l'entorn dels llibres ressenyats a fi de poder aprofundir una mica més les idees que aporten. Amb una trobada mensual d'un parell d'hores n'hi hauria prou. D'aquesta manera també es donaria a conèixer la Biblioteca i es faria un ús més profitós d'aquest servei. A.M. ■

Un mundo común

Josep Busquets

Cooperativa Cultural Rocaguinarda

@rocaguinarda_

Un mundo común proposa, a través de textos curts, relacionats entre si o no, diverses reflexions sobre el que significa “comú”: allò, aquell lloc, on som tots, on tots comptem. Un diàleg amè, que es dilata en mil variables situacionals molt agraïdes. Si, agraïdes perquè te les fa viure. La condició: deixar-te portar per la mà de l'autora. Amb una gran habilitat, Marina Garcés aconsegueix introduir-te en un terreny abstracte com és el de la filosofia i descobrir-te el món comú en el qual vivim i els seus infinits racons. Comença preguntant-se pel nosaltres i acaba en una veu en singular; el comú. Un petit exemple, entre tants, en el capítol titulat “Educación y emancipación, ¿de nuevo?” Ens diu que “l'autoformació no busca la universalitat, sinó la construcció en el que és comú”, una expressió que il·lustra la direcció d'un contingut sostingudament assequible al lector.

Fer-te entrar en el que és comú vol dir ajudar-te a digerir l'anonimat (quasi res), animar-te a explorar possibilitats imprevisibles i necessàriament incertes, incitar-te a instal·lar-te en el món comú, sense regles, normes ni coaccions, tot una pràctica alliberadora. Això és el que Garcés aconsegueix. Un llibre que anima, sense voler, a llegir o rellegir altres autors, com ara Heidegger i el pensament de Merleau-Ponty en la discussió de l'extraordinària obra del primer, “Ser i temps”.

Paraules majors dins la filosofia. El

pensament crític necessita guanyar una nova perspectiva: la d'un cos implicat en la vida com a problema comú, cosa a la qual penso que aquesta obra contribueix de totes totes.

En l'apartat “La trama del que és comú”, l'autora ens diu que “la privatització de l'existència no comença per posseir-la, sinó per convertir-la en una cosa per a posseir. La batalla en què ens implica l'existència no és, per tant, per qui la posseeixi, no és un joc de rivalitats entre possibles propietaris, encara que aquest dret de propietat apel·li a un “tots”. El veritable combat es lliura abans: en el sentit mateix de la riquesa com el que no és apropiable. No és pas que no hagi de tenir amo, sinó que allò que en pot tenir ja no és riquesa”.

La lectura del llibre Un mundo común esperona la voluntat de legitimar l'exercici de la llibertat. Anima a experimentar en sentit físic i real. Et sents interpel·lat —inclús l'escèptic— davant el displicent comportament de molts. Anima al compromís. És un impuls i una reactivació contra la por de la incertesa i de la nostra pròpia vulnerabilitat.

Un text suggeridor, molt interessant, sobretot per a qui ha anat salvant barreres mentals i ha caigut del cavall per l'experiència. El que és “comú” es combina i es fon en el que és plausible i desitjable, el que al capdavant desitja i cerca tothom: el benestar. Avui, quan un sector important de la societat ha vist i

ha experimentat els efectes lesius, devastadors, de l'individualisme que és alimentat per sectors minoritaris, hem de veure en la lectura d'aquest llibre una aportació que obre perspectives i referma la convenció per a continuar obrint espais “al que és comú”. ■

GARCÉS, MARINA

Un mundo común.

Barcelona: Edicions

Bellaterra, 2013.

ISBN: 9788472906099

155 pàgines

Mides: 22 x 14 cm

Aquest llibre el trobareu a la llibreria de Rocaguinarda cooperativa cultural.

www.rocaguinarda.org

ROCAGUINARDA
Cooperativa Cultural

Donació de llibres

1. Aguait. Revista d'Investigació i Assaig. Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta, núm. 30 (2011).
2. ANTONA, DAVID; CELADA, FRANCISCO; SANZ, LUIS. *Sociología del trabajo*, 5: Fábrica y ciudad. Madrid: Queimada Ediciones, 1981.
3. *Directorio nacional de investigadores en economía social*. València: CIRIEC-España, 1994.
4. El sector energètic a l'Euram: Observatori estadístic de l'Euroregió de l'Arc Mediterrani. València: Tres i Quatre, 2007.
5. GARCIA, XAVIER. *La primera dècada de lluita antinuclear a Catalunya (1970-1980)*. Centre Cultural La Unió de Torroja i Arxiu Comarcal del Priorat, 2008.
6. IRURETAGOYENA, MARIA TERESA. *Contabilidad de costes*. Madrid: Pirámide, 1987.
7. La comarca de Uceda: El campo de tiro y maniobras de las casas de Uceda y sus valores ambientales. Madrid: Ministerio de Defensa, 1998.
8. La información para el medio ambiente. Presente y futuro. Madrid: Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo, 1989 (Monografías de la Dirección General de Medio Ambiente).
9. Localització i dinàmica de l'activitat econòmica. *Estudis d'economia catalana*. Barcelona: Banca Catalana, 1968.
10. LÓPEZ Y MORA, FREDERIC V. *El trabajo autónomo en España*. València: CIRIEC-España, 2007 (Serie Informes).
11. MAS IVARS, MATILDE; CUCARELLA TORMO, VICENT. *Serie históricas de capital público en España y su distribución territorial (1900-2005)*. Bilbao: Fundación BBVA, 2009.
12. REBULL I LLAMBRICH, JOAN. *La protesta nuclear a Catalunya*. Barcelona: Fundació Roca i Galès, 1979.
13. SÁNCHEZ, JOAN-EUGENI i d'altres. *Sociología del trabajo: Organización del trabajo y movimiento obrero en España*, 1. Bilbao: Zero, 1979.
14. SCHIB, GRET. *Vocabulari de sant Vicent Ferrer*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1977.
15. *Selección de laudos arbitrales en las cooperativas vascas 2004-2005*. Vitòria-Gasteiz: CSCE-EKGK, 2006.

■ La Biblioteca de la Fundació Roca Galès està al servei de totes aquelles persones que volen consultar temes referents a cooperativisme i economia social.

■ Agraïm la col·laboració de totes aquelles persones i entitats que amb les seves donacions han contribuït a assolir els 5.000 exemplars que actualment la nostra biblioteca pot oferir als seus lectors.

■ Segueixen arribant nous llibres, i a fi d'obtenir l'espai necessari, hem cregut oportú fer una reestructuració de la biblioteca, retirant les obres de les quals disposem més d'un exemplar, i d'aquelles que no tracten específicament dels temes sobre els quals estem especialitzats.

■ Cada mes, la biblioteca de la Fundació Roca i Galès publicarà a Cooperació Catalana un llistat de quinze títols d'aquest tipus de material.

■ Aquests llibres podran ser obtinguts de forma gratuïta per qualsevol persona o entitat que hi estigui interessada.

■ Com obtenir aquests llibres:

- Cal demanar-los per telèfon o per fax a la bibliotecària en horari de la biblioteca.
- Durant un període de trenta dies posteriors a la seva publicació.
- Els llibres s'hauran de recollir a la Fundació Roca i Galès i prèviament s'haurà d'omplir una fitxa amb les dades personals.
- En cap cas no es podrà fer un ús comercial del material obtingut.
- Les peticions seran ateses per rigorós ordre de comanda.

BIBLIOTECA DE LA FUNDACIÓ ROCA I GALÈS

Horari:
de dilluns a dijous de 9:30 a 13 h.
dimarts i dijous de 16 a 19 h.
Telèfon: 93 215 48 70
Fax: 93 487 32 83
a.e.: biblioteca@rocagales.cat
www.rocagales.cat

La Biblioteca de la Fundació Roca i Galès ha rebut de nou una extensa donació de llibres de temàtica cooperativista, economia social, medi ambient i altres, que ha incorporat als seus fons. Tot i això, té un considerable romanent que posa a disposició de les persones i entitats que hi puguin estar interessades. Cal convenir dia i hora amb la bibliotecària per venir a triar-los.

Retalls

Elisenda Dunyó

COMPARTIR

Núm. 99. Juliol-setembre del 2015. Barcelona

compartir@fundacionespriu.coop
www.fundacionespriu.coop

Revista en llengua catalana de caràcter trimestral, publicada per la Fundació Espriu. La major part dels articles es dediquen al cooperativisme sanitari. En la portada es reflecteix el tema que ocupa el dossier de les pàgines centrals: “Eines de gestió en les cooperatives sanitàries”, i l'article editorial avança que aquestes eines han anat evolucionant. En el cas concret de les sanitàries, es diu que aquesta millora és inherent a les idees bàsiques de la seva creació, que es resumeixen en la consecució del màxim d'eficiència per poder oferir un millor servei als clients i comprometre's en l'autosensibilitat del sistema. Referent això, ara ja en el dossier, el director general de l'ACI parla de les eines que calen per a ser eficaços i afirma que l'objectiu bàsic ha de ser que la marca cooperativa sigui una de les marques ètiques més conegudes del planeta. Els articles del dossier els signen diversos doctors consellers i directius d'ASISA. Destaquem un parell d'aquests títols: “L'excel·lència del servei: un compromís permanent” i “Models de gestió: El que es posseeix s'ha d'administrar amb art”. En la resta de pàgines de la publicació s'inclouen seccions de salut, cultura, fotografia, literatura etc., i també a l'article titulat “Green Cube: l'aposta tecnològica del Grup ASISA”, en què s'explica la gran aposta en tecnologia que representa aquesta eina de gestió i història clínica electrònica, i que ha quedat implantada en tota la xarxa hospitalària del grup i que facilita i permet el control dels diferents processos i activitats. ■

RECMA

Revue Internationale de l'Économie Sociale

Revue des Études Coopératives, Mutualistes et Associatives

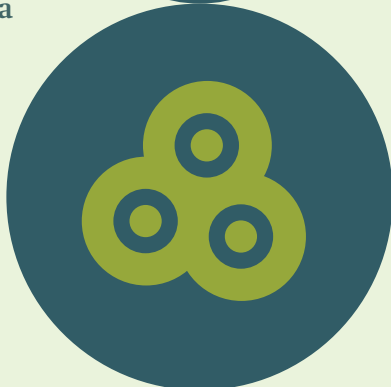
Núm. 337. París

www.regma.org

Revista trimestral escrita en llengua francesa, de la qual reproduïm part del sumari. L'editorial, signat, porta aquest títol: “L'economia territorial i l'economia immaterial, el desafiament per a l'economia social i solidària”. Tot seguit hi ha la secció d'actualitat, i després, l'agenda. Les pàgines següents estan dedicades al dossier, que, amb el títol “L'economia social i solidària a l'Amèrica Llatina: les noves pràctiques, inclou articles com ara aquests: “L'economia popular i solidària a l'Equador: La materialització d'un principi constitucional del benestar social”; “Gènesi i justificació lògica de l'economia comunitària i solidària a Bolívia”, en el qual es fa una anàlisi minuciosa de l'economia social i solidària d'aquell país; “Militància, reciprocitat, confiança: els fonaments del sistema alternatiu de producció i consum a l'Argentina”; “L'economia social i solidària produeix ciutat a la perifèria de la perifèria: dues experiències, la brasilera i l'argentina”; “L'agricultura urbana i l'autogestió a Cuba”, un article molt interessant en què l'autora afirma que l'agricultura urbana ha contribuït a donar més seguretat alimentària al país, ja que es tracta d'unitats de producció autogestionades, democràtiques i basades en la solidaritat i que s'ha desmarcat de la centralització i del poder polític; “Finances solidàries informals al Perú dins la perspectiva del capital social”. La publicació acaba amb la bibliografia i les notes de lectura. ■

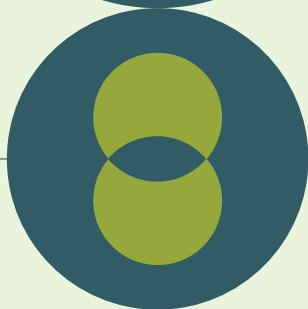
Aprendre

Informeu-vos,
formeu-vos i projecteu-vos
per fer créixer la vostra
cooperativa

Connectar

Descobriu sinèrgies i punts de connexió entre cooperatives a partir de les diferents activitats proposades a la FCTC

Compartir

Som un espai d'intercanvi
on cada cooperativa
federada pot beneficiar-se
de l'experiència d'altres
membres de la FCTC

La Federació, un espai per intercooperar

Cooperatives de Treball
de Catalunya

Premià 15, 1r. 08014 Barcelona.
933 188 162.
www.cooperativestrebball.coop
Segueix-nos a les xarxes:
Facebook i Twitter

FUNDACIÓ ROCA I GALÈS
Aragó, 281, 1r- 1a. 08009 Barcelona
Tel. 932 154 870
www.rocagales.cat
cc@rocagales.cat
[@rocagales](https://twitter.com/rocagales)

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Entitat _____

Nom _____ Cognoms _____

Adreça _____

Codi postal _____ Població _____

Telèfon _____

Correu electrònic _____

NIF _____

☐ Desitjo subscriure'm fins nou avis a la revista Cooperació Catalana

Preu subscripció anual (11 núms.) 30 € / Internacional 35 €

Forma de pagament

 Transferència IBAN ES37 2100 3014 7625 0001 8353

 Xec bancari adjunt a nom de: **FUNDACIÓ ROCA I GALÈS**

☐ Domiciliació bancària: Nom titular: _____
Entitat bancària: _____
Codi BIC: _____

Codi IBAN:

